

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av körkortslagen

Till kommunikationsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av körkortslagen (RP 146/2017 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till kommunikationsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Maija Ahokas, kommunikationsministeriet
- regeringsråd Eija Maunu, kommunikationsministeriet
- regeringsråd Anne Koskela, social- och hälsovårdsministeriet
- hälsovårdspolitisk expert Mervi Kattelus, Finlands Läkarförbund rf
- organisationschef Tarja Leinonen, Finlands Hälsovårdarförbund FHVF rf
- utvecklingschef Kirsi Markkanen, Tehy rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Social- och hälsovårdsutskottet yttrar sig här om de bestämmelser i propositionen som gäller kraven på förarens hälsotillstånd. Utskottet välkomnar syftet att förtydliga och förenkla bestämmelserna. Förenklingen måste dock genomföras utan att trafiksäkerheten sätts på spel.

Bedömning av de medicinska kraven på förare

I körkortslagen ändras 10 § så att den som ansöker om det första körkortet i grupp 1 inte längre behöver läkarutlåtande. I stället ska sökanden lämna in en hälsodeklaration. Ansökan ska kompletteras med läkarutlåtande om sökanden inte kan lämna en hälsodeklaration av den anledningen att någon av de punkter i ansökningsblanketten som påverkar förarens hälsotillstånd uppfylls för honom eller henne. När hälsodeklaration införs slopas kravet på att unga ska lämna in hälsointyg i samband med ansökan om körkort. Utskottet anser ändringarna vara motiverade eftersom det vid hälsokontrollerna för det första körkortet sällan kommer fram sjukdomar som påverkar körför-

Utlåtande ShUU 13/2017 rd

mågan och som den sökande inte har vetat om. Därmed är ändringen en motiverad avreglering som underlättar belastningen på hälsovården.

Vidare höjs åldersgränsen för kravet på läkarutlåtande vid förnyelse av körkort i grupp 1. Enligt den gällande 27 § ska de sökande vid förnyelse av körkort i grupp 1 lämna in läkarutlåtande om de har fyllt eller fyller 70 år under den tid som det förnyade körkortet gäller. Regeringen föreslår nu att läkarutlåtande inte längre ska krävas om den sökande fyller 70 år under det förnyade körkortets giltighetstid. Därmed kommer läkarutlåtande att krävas för förnyelse av körkort först när den sökande har fyllt 70 år, utom för att köra tunga fordon. Efter att körkortsinnehavaren har fyllt 70 år gäller körkortet fem år i taget. Följaktligen innebär lagändringen att läkarutlåtande avkrävs personer som är ungefär 75 år om körkortet har förnyats för fem år framåt innan personen har fyllt 70 år.

Regeringen anser ändringen vara befogad med hänvisning till att olycksfallsrisken ökar först i ungefär 75-årsåldern. Social- och hälsovårdsutskottet framhåller att det finns anledning att aktivt följa upp propositionens konsekvenser i det här hänseendet. Befolkningen åldras och sjukdomar som påverkar körförmågan, exempelvis demenssjukdomar, ökar. Därför måste det redan från ikraftträdandetidpunkten nogt följars upp hur trafiksäkerheten påverkas av ändringen och utifrån den insamlade informationen göras en ny bedömning av bestämmelserna med avseende på trafiksäkerheten.

Utöver uppföljning behövs det mer information till läkarkåren och andra om att polisen enligt 19 § i körkortslagen har rätt att förordna att en körkortsinnehavare lämnar in intyg över prov på körförmåga om hälsorelaterade skäl i läkarutlåtandet ger anledning till det. Den möjligheten bör enligt utskottet i förekommande fall utnyttjas mer eftersom det för bedömning av körförmågan kan krävas någon annan professionell kompetens än den som finns att tillgå när läkarutlåtandet utfärdas.

Utskottet understryker ytterligare att det bör följas upp vilka konsekvenser lagändringen har för trafiksäkerheten och hälso- och sjukvården i ett större perspektiv, bland annat vad gäller förenklade körkortskrav.

Anmälan till polisen

I lagen föreslås 21 § bli ändrad. Ändringen innebär att en sjukskötare och en hälsovårdare har rätt att göra en anmälan till polisen om en sökande inte längre uppfyller de medicinska kraven för körkort på grund av fortgående missbruk av berusningsmedel. Lagen har redan nu en bestämmelse om läkares skyldighet att göra en anmälan till polisen om en person inte uppfyller de medicinska körkortskraven. Skyldigheten kommer att finnas kvar. Läkares anmälningsskyldighet utnyttjas emellertid i mycket liten omfattning. Enligt propositionen gjordes det 2015 en särskild utredning inom Åbo polisstation och den visade att det gjordes 195 anmälningar i distriktet det året. Anmälningarna kom huvudsakligen från Åbo universitetscentralsjukhus och i själva verket hade 70 procent av alla anmälningar gjorts av tio läkare. Mer än hälften av anmälningarna gjordes av ögonläkare.

Utlåtande ShUU 13/2017 rd

Det är motiverat att skyldigheten att göra en polisanmälan utsträcks till sjukskötare och hälsovårdare när det gäller användning av berusningsmedel. I dessa fall bör det vara en rättighet och inte en skyldighet, menar utskottet, eftersom det kan vara svårt för en sjukskötare eller en hälsovårdare att bedöma om anmälningsskyldigheten uppfylls och en anmälan ofta kan bli en stötesten för konfidentialiteten i vårdrelationen. Följaktligen är det viktigt att det meddelas närmare anvisningar om anmälningsskyldigheten.

Formuleringen i 21 § 1 mom. kan missförstås så att en läkare inte är anmälningsskyldig när en sökande inte uppfyller de medicinska kraven i 17 och 18 § på grund av att han eller hon fortgående missbrukar berusningsmedel. Också uttrycket ”missbrukar berusningsmedel” är en aning otydligt. I stället bör meningens formuleras så att de medicinska kraven inte uppfylls på grund av att personen fortgående använder berusningsmedel. Utskottet föreslår därför att kommunikationsutskottet ändrar formuleringen i 21 § 1 och 2 mom. som följer:

21 § 1 och 2 mom.:

Trots sekretessbestämmelserna ska en läkare göra en anmälan till polisen, om han eller hon konstaterar att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska krav som anges i 17 eller 18 § på grund av att *personen fortgående använder berusningsmedel eller* hälsotillståndet försämrats och försämringen inte är endast tillfällig (utesl.).

Trots sekretessbestämmelserna har en sjukskötare och hälsovårdare rätt att göra en anmälan till polisen om att den som ansöker om körkortstillstånd eller en körrättsinnehavare inte längre uppfyller de medicinska krav som anges i 17 eller 18 § på grund av att personen fortgående *använder* berusningsmedel.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet anför

att kommunikationsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Utlåtande ShUU 13/2017 rd

Helsingfors 17.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Arja Juvonen saf
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Pekka Puska cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.